

sygn. akt VII U 832/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

31 lipca 2023 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Małgorzata Kosicka

po rozpoznaniu 31 lipca 2023 r. na posiedzeniu niejawnym w Warszawie

odwołania L. Ż.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddziału w W.

z 8 czerwca 2022 r., znak (...)

o świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje L. Ż. prawo do świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji na okres od 1 marca 2022 r. do 28 lutego 2025 r.

Sygn. akt VII U 832/22

UZASADNIENIE

L. Ż. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. z 8 czerwca 2022 r., znak:(...) odmawiającej prawa do świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie mu prawa do świadczenia uzupełniającego. Nadto, odwołujący wniósł o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych. Wskazał, że wskutek udaru w 2018 r. cała lewa strona jego organizmu uległa niedowładowi. Od czasu opuszczenia szpitala po udarze w 2018 r. przebywa pod opieką swojej mamy (85 lat) oraz dalszej rodziny. Opieka sprowadza się m.in. do przygotowywania posiłków i sprzątanía po nich (nie jest w stanie kroić chleba, szykować posiłków, zmywać), pomocy w codziennej toalecie, pomocy przy ubieraniu i praniu. Ubezpieczony dodał, że po mieszkaniu jest w stanie powoli poruszać się samodzielnie jednak musi być w pobliżu ściany, aby się podeprzeć. Na dłuższy dystans jest w stanie powoli iść przy pomocy innych osób lub przy pomocy chodzika lub wózka inwalidzkiego, jednak bardzo się męczy. Większość dnia spędza leżąc w łóżku lub wstając na chwilę na posiłek lub do toalety. Nie jest w stanie sam załatwić spraw urzędowych (udzielił pełnomocnictw). Odwołujący się podniósł, że bez pomocy osób trzecich nie jest w stanie w pełni samodzielnie egzystować. Mieszka z matką, która pomaga mu w codziennych czynnościach. W momencie jej pobytu w szpitalu i rekonwalescencji przebywał 4 miesiące w domu opieki (odwołanie z 13 lipca 2022 r. – k. 3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z 5 sierpnia 2022r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., a uzasadniając stanowisko wskazał, że zaskarżona decyzja jest prawidłowa, gdyż w orzeczeniu z 26 maja 2022 r. komisja lekarska ZUS uznała, że ubezpieczony nie jest osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji (odpowiedź na odwołanie z 5 sierpnia 2022 r. - k. 4 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

L. Ż., ur. (...), był leczony neurologicznie po przebytych udarach niedokrwiennym i krwotocznym lewej półkuli mózgu w 2018 r., z następstwem porażenia połowiczego lewostronnego spastycznego oraz niedowidzenia obuocznego. W 2018 r. był diagnozowany i leczony w Klinice (...) Wojskowego Instytutu Medycznego (...) Szpitala (...). Następnie, do 12

maja 2019 r. korzystał z rehabilitacji poudarowej. Pomimo intensywnego leczenia i rehabilitacji doszło do utrwalonych deficytów neurologicznych w postaci utrzymującego się niedowładu lewych kończyn. Porusza się z trudnością z chodzikiem – podpórką 2-kołową, w pomieszczeniu na bardzo krótkim dystansie (dokumentacja lekarska – a.r.).

Odwołujący się od 1 czerwca 2019 r. pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy (wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy z 27 czerwca 2019 r. – 1-3 a.r., decyzja ZUS z 9 sierpnia 2019 r. – k. 16 a.r., decyzja ZUS z 12 marca 2021 r. – k. 34 a.r., decyzja ZUS z 7 czerwca 2022 r. – k. 45 a.r.). Ubezpieczony od 1 października 2019 r. miał orzeczoną niezdolność do samodzielnej egzystencji do 28 lutego 2022 r. (decyzja ZUS z 22 października 2019 r. – 3-4 a.r., decyzja ZUS z 24 czerwca 2022 r. – k. 14-15 a.r.).

4 marca 2022 r. ubezpieczony złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. wniosek o świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. W związku z tym został skierowany na badanie do lekarza orzecznika ZUS, który w orzeczeniu z 8 kwietnia 2022 r. stwierdził, że ubezpieczony nie jest niezdolny do samodzielnej egzystencji. Sprawa została następnie przekazana do rozpatrzenia przez komisję lekarską ZUS, która w orzeczeniu z 26 maja 2022 r. potwierdziła stanowisko lekarza orzecznika ZUS, stwierdzając naruszenie sprawności organizmu w stopniu nie przemawiającym za potrzebą stałej lub długotrwałej opieki (wniosek z 4 marca 2022 r. – k. 5-6 a.r., orzeczenie lekarza orzecznika ZUS z 8 kwietnia 2022 r. – k. 8 a.r. i orzeczenie komisji lekarskiej ZUS z 26 maja 2022 r. – k. 9 a.r.).

W oparciu o powyższe Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał 4 marca 2022 r. decyzję znak: (...), w której odmówił L. Ź. prawa do świadczenie uzupełniającego (decyzja odmowna z 4 marca 2022 r. – 10 a.r.).

Ubezpieczony odwołał się od wskazanej decyzji, a sąd postanowieniem z 18 sierpnia 2022 r. dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu neurologii na okoliczność ustalenia, czy niezdolność ta ma charakter trwały czy okresowy i czy istniała 1 marca 2022 r., a jeśli nie istniała w tym dniu, to kiedy powstała (postanowienie z 18 sierpnia 2022 r. – k. 6 a.s.).

W opinii wydanej 10 maja 2023 r., sporządzonej na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy i po przeprowadzeniu badania ubezpieczonego, biegła sądowa neurolog B. A. rozpoznała u ubezpieczonego stan po przebytych udarach niedokrwiennym prawego płata skroniowego i potylicznego w 2018 r., stan po przebytych udarach krwotocznym lewej półkuli mózgu w 2018 r., padaczkę objawową (ogniskowa, częściowa), niedowład połowiczy spastyczny lewostronny, niedowidzenie obuoczne, chorobę niedokrwienną serca, pozawałowe uszkodzenie m. sercowego, stan po angioplastyce GO (2019 r.) z implantacją stentu DES, stan po angioplastyce (...) (2020 r.) z implantacją DES, nadciśnienie tętnicze, dna moczanowa. Zdaniem biegłej neurolog całość obrazu klinicznego, stan neurologiczny i dodatkowe schorzenia stwierdzone u opiniowanego, powodują istotne naruszenie sprawności jego organizmu i sprowadzają konieczność stałej bądź długotrwałej pomocy i wsparcia osób innych w podstawowych czynnościach życia codziennego i pełnieniu ról społecznych tj. nadal trwałą niezdolność do samodzielnej egzystencji, od daty złożenia wniosku. Przemawia za tym fakt, że u ubezpieczonego doszło do utrwalonych nieodwracalnych deficytów neurologicznych w postaci utrzymującego się niedowładu lewych kończyn i niedowidzenia obuocznego. Zdaniem biegłej, niezdolność do samodzielnej egzystencji istniała 1 marca 2022 roku i okresowo trwa nadal na okres 3 lat, do daty następnego badania, tj. lutego 2025 roku (opinia biegłego sądowego w zakresie neurologii z 25 maja 2023 r. – k. 44-46 a.s.).

Sąd ustalił wskazany stan faktyczny na podstawie powołanych dokumentów, jak również w oparciu o opinie biegłej sądowej neurolog B. A..

Wśród dokumentów zebranych w sprawie, które zostały uwzględnione przez sąd, znalazły się przede wszystkim dokumenty z akt organu rentowego, dotyczące przebiegu postępowania przed ZUS oraz dokumentacja medyczna ubezpieczonego, która pozwoliła biegłej sądowej na ustalenie stanu jego zdrowia oraz występujących u niego schorzeń, momentu ich powstania oraz charakteru, a także wpływu tych schorzeń na zdolność do samodzielnej egzystencji. Opinia biegłej sądowej B. A. została oceniona jako rzetelna i wiarygodna, gdyż została wydana w

oparciu o dokumentację medyczną ubezpieczonego. Ponadto treść opinii jest jasna i logiczna, a także wyczerpująco i przekonująco uzasadniona.

Organ rentowy nie zgłosił zastrzeżeń do opinii biegłego. W ocenie sądu wskazana opinia jest rzetelna i dlatego została uwzględniona podczas wyrokowania. Biegły dokładnie scharakteryzował schorzenia ubezpieczonego oraz ich wpływ na jego życie oraz uzasadnił, z jakich przyczyn powodują niezdolność do samodzielnej egzystencji.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie było uzasadnione.

Rozpoznanie sprawy w analizowanym przypadku nastąpiło na posiedzeniu niejawnym. Taką możliwość daje art. 148¹ § 1 k.p.c. (Dz. U. z 2021r., poz. 11), który przewiduje, że sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych – że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. W przedmiotowej sprawie okoliczności istotne w sprawie zostały wyjaśnione i ostatecznie ustalone poprzez dowody przeprowadzone na posiedzeniu niejawnym. Nie było więc potrzeby wyznaczania rozprawy, tym bardziej że strony o to nie wnosiły. W tych okolicznościach sąd na podstawie powołanego przepisu ocenił, że wyznaczenie rozprawy nie jest konieczne, co w konsekwencji pozwoliło na rozpoznanie sprawy i wydanie rozstrzygnięcia na posiedzeniu niejawnym.

Regulacje dotyczące świadczenia, o które ubiega się L. Ż., zostały zamieszczone w ustawie z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (Dz. U. z 2021 r., poz. 353), zwanej dalej ustawą o świadczeniu uzupełniającym. Zgodnie z treścią art. 1 ust. 2 tej ustawy, celem świadczenia uzupełniającego jest dodatkowe wsparcie dochodowe osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Na podstawie art. 2 ust. 1, takie świadczenie przysługuje osobom, które ukończyły 18 lat i których niezdolność do samodzielnej egzystencji została stwierdzona orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji albo orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji, albo orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i niezdolności do samodzielnej egzystencji, albo orzeczeniem o całkowitej niezdolności do służby i niezdolności do samodzielnej egzystencji.

W myśl art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy o świadczeniu uzupełniającym, w sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie, dotyczących postępowania w sprawie świadczenia uzupełniającego, wypłaty tego świadczenia oraz wydawania orzeczeń, o których mowa w art. 2 ust. 1, stosuje się odpowiednio m.in. przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z wyjątkiem art. 136 tej ustawy.

Przesłanką przyznania świadczenia uzupełniającego jest stwierdzenie niezdolności do samodzielnej egzystencji. Z art. 13 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021r., poz. 291), zwanej dalej ustawą emerytalną, wynika że niezdolność do samodzielnej egzystencji to spowodowana naruszeniem sprawności organizmu konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy drugiej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem pojęcie to ma szeroki zakres przedmiotowy, obejmuje bowiem opiekę oznaczającą pielęgnację, a więc zapewnienie ubezpieczonemu możliwości poruszania się, odżywiania, zaspokajania potrzeb fizjologicznych, utrzymywania higieny osobistej, a także pomoc w załatwianiu elementarnych spraw życia codziennego, takich jak robienie zakupów, uiszczanie opłat czy składanie wizyt u lekarza. Niezdolność do samodzielnej egzystencji ma więc wymiar podwójny, dotyczący zarówno podstawowych czynności własnej osoby, jak i czynności życia codziennego. Orzeczenie niezdolności do samodzielnej egzystencji wymaga niemożności samodzielnego wykonywania tych czynności łącznie na obu wskazanych płaszczyznach. W ramach zakresu pojęcia „niezdolności do samodzielnej egzystencji” należy odróżnić opiekę oznaczającą pielęgnację od pomocy w załatwianiu elementarnych spraw życia codziennego, takich jak robienie zakupów, uiszczanie opłat czy składanie wizyt u lekarza (wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 6 marca 2013r., III AUa 1235/12). Pojęcie niezdolności do samodzielnej

egzystencji obejmuje z jednej strony opiekę, oznaczającą pielęgnację, czyli zapewnienie ubezpieczonemu możliwości poruszania się, odżywiania, zaspokojenia potrzeb fizjologicznych, czy utrzymania higieny osobistej, a z drugiej strony dotyczy też pomocy w załatwianiu elementarnych spraw życia codziennego, takich jak: robienie zakupów, uiszczanie opłat, składanie wizyt u lekarza, czy załatwianie spraw urzędowych. Dopiero te dwa aspekty ujmowane łącznie wyczerpują zakres znaczeniowy ustawowego pojęcia „niezdolności do samodzielnej egzystencji”. Pojęcie to w zaprezentowanym rozumieniu jest w orzecznictwie utrwalone (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 27 kwietnia 2000r., III AUa 190/00, Prawo Pracy 2001/3/45; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 21 lutego 2002r., III AUa 1331/01, OSA 2003/7/28; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 6 marca 2003r., I AUa 651/02, Prawo Pracy 2004/7-8/65; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 20 czerwca 1995r., AUr 531/95, OSA 1995/7-8/56). Istotne jest przy tym, że sam fakt, że osoba doznaje pewnych utrudnień w realizacji potrzeb życia codziennego nie może przesądzać o uznaniu jej za niezdolną do samodzielnej egzystencji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 3 września 2015r., III AUa 910/14).

W rozpatrywanej sprawie sporne było to czy L. Ż. jest osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji. Dokonanie ustaleń w tym zakresie nie było możliwe bez odwołania się do wiadomości specjalnych i powołania biegłych w trybie art. 278 § 1 k.p.c. Opinia biegłego ma na celu ułatwienie sądowi należytej oceny zebranego materiału dowodowego wtedy, gdy potrzebne są do tego wiadomości specjalne. W tym znaczeniu biegły jest pomocnikiem sądu, jednakże prezentuje własne stanowisko w kwestii, którą sąd rozstrzyga. Dowód z opinii biegłego podlega ocenie według art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie z wyjaśnieniem udzielonym przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 17 maja 1974r. (I CR 100/74), opinia biegłego tak, jak każdy inny dowód, podlega ocenie sądu orzekającego tak co do jej zupełności i zgodności z wymaganiami formalnymi, jak i co do jej mocy przekonywującej. Wskazać należy, iż kryteria mające zastosowanie do oceny materiału dowodowego sformułował Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 7 listopada 2000r. (I CKN 1170/98, OSNC 2001/4/64) wyjaśniając, że opinia biegłego podlega ocenie na podstawie właściwych dla jej przymiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki, wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków. Podstawy do dokonania ustaleń faktycznych nie może stanowić opinia dowolna, sprzeczna z materiałem dowodowym, niepełna, pozbawiona argumentacji umożliwiającej sądowi dokonanie wszechstronnej oceny złożonej przez biegłego opinii (wyrok Sądu Najwyższego z 15 lutego 1974r., II CR 817/73, LEX nr 7404).

Dla oceny, czy w przedmiotowej sprawie ww. elementy wystąpiły i czy ubezpieczony jest niezdolny do samodzielnej egzystencji, sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu neurologii. Biegła sądowa B. A., którą sąd powołał do oceny stanu zdrowia ubezpieczonego, oceniając powyższy aspekt, wskazała, że L. Ż. jest osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji. Biegła wyjaśniła, że całość obrazu klinicznego, stan neurologiczny i dodatkowe schorzenia stwierdzone u opiniowanego, powodują istotne naruszenie sprawności jego organizmu i prowadzą do konieczności stałej bądź długotrwałej pomocy i wsparcia osób innych w podstawowych czynnościach życia codziennego i pełnieniu ról społecznych, tj. nadal trwałą niezdolność do samodzielnej egzystencji, od daty złożenia wniosku. Przemawia za tym fakt, że u ubezpieczonego doszło do utrwalonych nieodwracalnych deficytów neurologicznych w postaci utrzymującego się niedowładu lewych kończyn i niedowidzenia obuocznego. Zdaniem biegłej, niezdolność do samodzielnej egzystencji istniała 1 marca 2022 r. i okresowo trwa nadal na okres 3 lat, do daty następnego badania, tj. lutego 2025 r.

Sąd oparł się na wskazanej opinii, albowiem biegła uwzględniła w niej całą dostępną dokumentację medyczną ubezpieczonego, zgromadzoną w aktach organu rentowego i przeprowadziła badanie ubezpieczonego. Przy tym szeroko opisała przebieg schorzeń występujących u L. Ż. i wypowiedziała się na temat stanu jego zdrowia w aspekcie możliwości samodzielnego funkcjonowania. Wobec tego sąd nie miał zastrzeżeń do opinii. Została ona sporządzona w sposób fachowy oraz zawiera logicznie umotywowane i jednoznaczne wnioski co do istnienia u ubezpieczonego niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz jej długotrwałego charakteru.

W przedmiotowej sprawie za przyznaniem L. Ż. świadczenia uzupełniającego przemawia również to, że organy orzecznicze ZUS, zajmując stanowisko wobec ww. opinii biegłego, nie kwestionowały ich w zakresie stwierdzenia niezdolności do samodzielnej egzystencji i orzeczonego przez biegłego czasu jej trwania.

Podsumowując, sąd przyjął, że ubezpieczony jest osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji. Z uwagi na stan zdrowia wymaga opieki i pomocy ze strony drugiej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, dlatego zasadne było przyznanie mu prawa do świadczenia uzupełniającego, zgodnie ze złożonym wnioskiem. Sąd zmienił zatem zaskarżoną decyzję, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., w ten sposób, że przyznał L. Ż. prawo do ww. świadczenia od 1 marca 2022 r. (pierwszy dzień miesiąca, w którym złożył wniosek przyznanie świadczenia) do 28 lutego 2025 r.